

HOT ISSUE

มกราคม 2561

ยาเสพติดปัญหาภัยแทรกซ้อน ในจังหวัดชายแดนภาคใต้

สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
ดาวน์โหลดเอกสารได้ที่
<http://www.parliament.go.th/library>

ยาเสพติด : ปัญหาภัยแทรกซ้อนในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ฉัตรชัย ศรีเมืองกาญจนา

วิทยากรชำนาญการ

กลุ่มงานบริการวิชาการ 1 สำนักวิชาการ

ปัจจุบันปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้นอกจากจะเกิดจากปัจจัยที่ถูกนำมาเป็นเงื่อนไขของปัญหา คือ ชาติพันธุ์ ศาสนา วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นอัตลักษณ์เฉพาะพื้นที่แล้ว ยังมีปัญหาที่เกิดจากภัยแทรกซ้อนต่าง ๆ เช่น ยาเสพติด น้ำมันเถื่อน การค้ามนุษย์ และกลุ่มผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ ทั้งนี้ ยาเสพติดถือเป็นหนึ่งในภัยแทรกซ้อนที่ทำให้สถานการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ทวีความรุนแรงขึ้น

จากข้อมูลศูนย์ประชาสัมพันธ์ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า ระบุว่า ยาเสพติดที่นิยมใช้กันของกลุ่มวัยรุ่นในจังหวัดชายแดนภาคใต้มากที่สุด คือ ใบกระท่อม รองลงมา คือ ยาบ้า สาเหตุที่ใบกระท่อมเป็นยาเสพติดที่มีการแพร่ระบาดสูงมาก เนื่องจากมีการลักลอบนำเข้าจำนวนมากตามความต้องการของกลุ่มผู้เสพ และจากราคาของใบกระท่อมที่มีการจำหน่ายในราคาค่อนข้างสูง มองกันว่าจะสามารถสร้างความร่ำรวยให้กับกลุ่มผู้ค้าเป็นอย่างมาก จากสถิติของสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาค 9 รวมทั้งหน่วยงานของตำรวจท้องที่และทหาร พบว่า การจับกุมคดียาเสพติดในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา คือ เทพา นาทวี จะนะ และสะบ้าย้อย แต่ละปีมีการจับกุมยาเสพติดเพิ่มสูงขึ้น ท่ามกลางสถานการณ์การก่อเหตุรุนแรงนั้น ขบวนการค้ายาเสพติดมีส่วนในการสร้างสถานการณ์เพื่อเบี่ยงเบนเจ้าหน้าที่รัฐ (วจิรา ชุติกชุกรณพงศ์, 2553) นอกจากนี้ผลจากการตรวจปัสสาวะผู้เข้ารับการตรวจเลือกทหารกองเกินเข้าประจำการประจำปี 2560 ของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ร้อยละ 30 มีสารเสพติดในร่างกาย ในขณะที่ภูมิภาคอื่นพบเพียงร้อยละ 10 จากข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงสถานการณ์ยาเสพติดในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ค่อนข้างแย่เมื่อเทียบกับภูมิภาคอื่นในประเทศไทย (กรุงเทพธุรกิจ, 2560)

1. ข้อมูลทั่วไป

1.1 การปกครองส่วนภูมิภาค/การปกครองส่วนท้องถิ่น

3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วยจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส มีการปกครองส่วนภูมิภาคประกอบด้วย 33 อำเภอ 250 ตำบล 2,120 หมู่บ้าน และการปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย 3 องค์การบริหารส่วนจังหวัด 49 เทศบาล และ 215 องค์การบริหารส่วนตำบล

ตารางที่ 1 ข้อมูลแสดงการปกครองส่วนภูมิภาค/การปกครองส่วนท้องถิ่น

3 จังหวัด ชายแดนภาคใต้	การปกครองส่วนภูมิภาค			การปกครองส่วนท้องถิ่น				
	อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	องค์การบริหาร ส่วนจังหวัด	เทศบาล นคร	เทศบาล เมือง	เทศบาล ตำบล	องค์การบริหาร ส่วนตำบล
ยะลา	8	58	885	1	1	2	13	47
ปัตตานี	12	115	642	1	-	2	15	96
นราธิวาส	13	77	593	1	-	3	13	72
รวม	33	250	2,120	3	1	7	41	215

ที่มา: ข้อมูลองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแยกรายจังหวัด กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
(ข้อมูล ณ วันที่ 1 ธันวาคม 2560)

1.2 อาณาเขต

ด้วยลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่มีลักษณะเป็นภูเขา ที่ราบสูง และที่ราบที่ต่อเนื่องกันเป็นแนวยาวทำให้มีอาณาเขตที่ติดต่อกันระหว่างจังหวัดในหลายพื้นที่ รวมทั้งติดต่อกันระหว่างประเทศเพื่อนบ้าน คือ ประเทศมาเลเซียอีกด้วย ดังปรากฏตามตารางแสดงอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ตารางที่ 2 ข้อมูลแสดงอาณาเขตติดต่อระหว่าง 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

3 จังหวัด ชายแดนภาคใต้	ทิศเหนือ	ทิศใต้	ทิศตะวันออก	ทิศตะวันตก
ยะลา	อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลาและ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี	รัฐเปอร์ลิสประเทศ มาเลเซีย	อำเภอบาเจาะ อำเภอรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส และรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย	จังหวัดสงขลา รัฐเคดาดู ประเทศมาเลเซีย
ปัตตานี	อ่าวไทย	อำเภอเมือง อำเภอ รามัน จังหวัดยะลา และอำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส	อ่าวไทย	อำเภอเทพา และอำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา
นราธิวาส	อ่าวไทย และจังหวัดปัตตานี ในเขตอำเภอสายบุรี และอำเภอไม้แก่น	รัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย	อ่าวไทย และรัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย	อำเภอบันนังสตา จังหวัดยะลา

ที่มา: แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน 4 ปี (พ.ศ. 2561-2564)

1.3 ประชากร

ประชากรของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีจำนวนทั้งสิ้น 2,012,921 คน แยกเป็น เพศชาย 997,429 คน และเพศหญิง 1,015,492 คน รายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 3 ข้อมูลแสดงจำนวนประชากรของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

3 จังหวัดชายแดนภาคใต้	เพศ		จำนวนประชากร (คน)
	ชาย	หญิง	
ยะลา	259,452	262,827	522,279
ปัตตานี	347,145	353,816	700,961
นราธิวาส	390,832	398,849	789,681
รวม	997,429	1,015,492	2,012,921

ที่มา: สำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง (ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2559)

2. ปัญหาเสพติดในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

2.1 ปัญหาการลักลอบปลูกพืชเสพติด

พืชเสพติดที่มีการลักลอบปลูกในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ กัญชา และพืชกระท่อม โดยจะมีการลักลอบปลูกใน 2 ลักษณะ คือ การปลูกเพื่อจำหน่ายแบบเป็นทางการ และการปลูกสำหรับการบริโภค หรือการแบ่งจำหน่ายแบบไม่เป็นทางการ

2.1.1 การปลูกเพื่อจำหน่ายแบบเป็นทางการ ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้พบการลักลอบปลูกในลักษณะนี้ไม่มากนัก พื้นที่ในการปลูกส่วนใหญ่จะอยู่ในป่า ใกล้เคียงเขา ยากต่อการเข้าไปดำเนินการของเจ้าหน้าที่ จากข้อมูลการจับกุมห้วงเดือนตุลาคม 2559-มีนาคม 2560 พบการลักลอบปลูกพืชกระท่อมในพื้นที่ ตำบลตลิ่งชัน อำเภอบันนังสตา จังหวัดยะลา จำนวน 25 ต้น

2.1.2 การปลูกสำหรับการบริโภค หรือการแบ่งจำหน่ายแบบไม่เป็นทางการ การลักลอบปลูกลักษณะนี้ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบมากในจังหวัดนราธิวาส ปัตตานี และยะลา ตามลำดับ ลักษณะเป็นการปลูกแซมในพื้นที่เพาะปลูกยางพารา ปาล์มน้ำมัน และสวนผลไม้ต่าง ๆ รวมถึงรอบ ๆ บริเวณบ้าน โดยจะปลูกในปริมาณน้อย จำนวน 1-15 ต้น

ทั้งนี้ แนวโน้มการปลูกเพื่อจำหน่ายแบบเป็นทางการ มีแนวโน้มลดลงเนื่องจากการปราบปรามอย่างต่อเนื่อง ส่วนการปลูกสำหรับการบริโภค หรือการแบ่งจำหน่ายแบบไม่เป็นทางการ มีแนวโน้มการลักลอบปลูกมากขึ้น เนื่องจากในพื้นที่มีผู้เสพน้ำกระท่อมเป็นจำนวนมาก ทำให้พืชกระท่อมมีราคาสูง (สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภาค 9, 2560, น. 1)

2.2 ปัญหาการนำเข้ายาเสพติด

รูปแบบการลักลอบนำเข้ายาเสพติดเพื่อนำมาแบ่งจำหน่ายในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่างเป็นการนำเข้ามาพร้อมตัวบุคคลและการซุกซ่อนในยานพาหนะ สำหรับยาเสพติดที่มีการลักลอบนำเข้ามาในพื้นที่ ได้แก่ พืชกระท่อม เป็นการนำเข้ามาจากประเทศเพื่อนบ้านโดยนักค้ายาเสพติดชาวไทย ส่วนใหญ่เป็นนักค้ายาเสพติดใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

สำหรับช่องทางที่มีการลักลอบนำเข้ายาเสพติดมีทั้งด่านศุลกากร ด่านตรวจคนเข้าเมือง จุดตรวจพรมแดน และช่องทางธรรมชาติต่าง ๆ ได้แก่

- ด่านศุลกากรสะเดา และด่านตรวจคนเข้าเมืองปาดังเบซาร์ อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา
- ด่านศุลกากรบ้านประกอบ อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา
- ด่านศุลกากรสุโข-ลก และด่านตรวจคนเข้าเมืองสุโข-ลก อำเภอสุโข-ลก จังหวัดนราธิวาส
- ด่านศุลกากรเบตง จุดตรวจพรมแดนเบตง และด่านตรวจคนเข้าเมืองเบตง อำเภอเบตง จังหวัดยะลา
- จุดตรวจพิสุทธิศักดิ์ อำเภอควนโดน จังหวัดสตูล
- ช่องทางธรรมชาติที่อำเภอชายแดนต่าง ๆ เช่น อำเภอควนโดน จังหวัดสตูล อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา อำเภอเบตง จังหวัดยะลา และอำเภอสุโข-ลก จังหวัดนราธิวาส

2.3 ปัญหาการค้ำและแพร่ระบาดของยาเสพติด

การค้ำและแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่ 7 จังหวัดภาคใต้ตอนล่าง จากรายงานสถานการณ์ยาเสพติดในพื้นที่ของสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภาค 9 พบว่า ในช่วงเดือนตุลาคม 2559-มีนาคม 2560 มีการลักลอบนำเข้ายาเสพติดจากพื้นที่ต่าง ๆ เช่น กรุงเทพมหานคร ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ตอนบน โดยยาเสพติดที่มีการลักลอบนำเข้ามาในพื้นที่ ได้แก่ กัญชาแห้ง ยาบ้า ไอซ์ เฮโรอีน พืชกระท่อม นอกจากนี้ยังรวมถึงยาประเภทต่าง ๆ ซึ่งมีการนำมาใช้ในทางที่ผิด เช่น ยาแก้ไอ อัลปราโซแลม ทรามาดอล โคลนาซีแพม และอิริมิน 5 โดยนำมาเป็นส่วนผสมหลักของสี่คูณร้อย (เป็นยาเสพติดชนิดหนึ่งที่มีส่วนผสมของน้ำต้มจากใบกระท่อม น้ำอัดลม ยาแก้ไอ และตัวยาอื่น ๆ ที่มีฤทธิ์ต่อระบบประสาท) ทั้งนี้ ตัวยาหลักที่มีการค้ำและการแพร่ระบาดมากที่สุดได้แก่ พืชกระท่อม ยาบ้า และไอซ์ตามลำดับ

ปัจจุบันปัญหาการค้ำและการแพร่ระบาดของยาเสพติดยังมีอย่างต่อเนื่องและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จากข้อมูลสถิติคดีการจับกุมยาเสพติดช่วงเดือนตุลาคม 2559-มีนาคม 2560 มีการจับกุมรวม 15,013 คดี ผู้ต้องหาจำนวน 17,141 คน ซึ่งเพิ่มขึ้นจากช่วงเวลาเดียวกันของปีก่อน คือ ช่วงเดือนตุลาคม 2558-มีนาคม 2559 มีการจับกุมรวม 12,840 คดี ผู้ต้องหา 14,996 คน (มีคดีที่เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 16.92) (สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภาค 9, 2560, น. 2-3) นอกจากนี้ผลสำรวจของศูนย์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ภาค 4 ส่วนหน้า พบว่า 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้มีผู้ใช้ยาเสพติด 80,000-100,000 คน จากประชากรกว่า 2 ล้านคน หรือประมาณร้อยละ 5 ของประชากร

ทั้งหมดในพื้นที่ ถือว่าเป็นสัดส่วนที่สูงที่สุดในการแพร่ระบาดของยาเสพติดในประเทศ และ 1 ใน 5 ของเยาวชนกว่า 2,000 หมู่บ้าน ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และอีก 4 อำเภอในจังหวัดสงขลา คือ เทพานาหวี จะนะ และสะบ้าย้อย ติดยาเสพติด โดยผู้เสพส่วนมากจะอยู่ในช่วงอายุ 14-30 ปี (นันทชนก วงษ์สมุทร, 2560)

ข้อมูลจากเวทีสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในโครงการ “วันรวมพลังคนทำงานยาเสพติดในสามจังหวัดชายแดนใต้” เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2559 ระบุว่า ช่วงอายุของผู้ใช้ยาเสพติดที่พบมากที่สุด คือ ช่วงอายุระหว่าง 20-24 ปี ซึ่งอายุในวัยนี้โดยมากมักเป็นกลุ่มคนทำงาน สัดส่วนของนักศึกษาที่ใช้ยาเสพติดยังไม่มาก ช่วงอายุที่พบมากที่สุดในกลุ่มผู้ใช้ยาเสพติดที่อยู่ในสถานศึกษาคือ ช่วงวัยมัธยมต้น ขณะนี้กำลังมีกระแสของการใช้เฮโรอีนเพิ่มมากขึ้นในกลุ่มผู้ใช้รายใหม่ ซึ่งโดยปกติแล้ว กลุ่มผู้ใช้เฮโรอีนไม่ควรจะมีผู้ใช้รายใหม่ เนื่องจากเป็นยาเสพติดที่มีฤทธิ์เสพติดรุนแรง และมีผู้เสียชีวิตจากการเสพยาเกินขีดจำกัดจำนวนมากในอดีต ทำให้ผู้ใช้ยาเสพติดรุ่นถัดมาหลีกเลี่ยงการลองใช้เฮโรอีน แต่ปัจจุบัน พบเด็กที่อายุน้อยที่สุดที่ใช้เฮโรอีนคือ 9 ขวบ ในพื้นที่อำเภอชายทะเลของจังหวัดสงขลา ปัตตานี และนราธิวาส (อ.จนะ อ.เทพา อ.หนองจิก อ.ยะหริ่ง อ.สายบุรี อ.ตากใบ) และบริเวณเขตชายแดนไทย-มาเลเซีย (อ.สุโขทัย อ.แฉ่ง อ.สุโขทัย) เป็นพื้นที่ที่มีการระบาดของเฮโรอีนอย่างแพร่หลาย สาเหตุที่เฮโรอีนกลับมาระบาดอีกครั้งเนื่องจากราคาปรับตัวลงอย่างมาก ราคาต่ำสุดเหลือเพียงตัวละ 20 บาท ในขณะที่ราคาของยาบ้ายังคงค้างที่เม็ดละมากกว่า 100 บาท ดังนั้นกลุ่มเยาวชน ที่ยังไม่สามารถหารายได้ จึงเริ่มหันมาใช้เฮโรอีน ซึ่งขั้นตอนวิธีการเสพได้พัฒนาหลากหลายรูปแบบ นอกจากการฉีดเข้าเส้น และสูบเอาควันที่เป็นการเสพแบบเดิมแล้ว ยังมีทั้งแบบโรยหน้าก็ถูก โรยหน้าใบจาก หรือแม้กระทั่งผสมในส่วนผสมของน้ำกระท่อม (สี่คูณร้อย) (มุฮัมมัดฟาห์มี ตาละ, 2559)

3. ปัญหายาเสพติดกับความมั่นคงในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

สถานการณ์ความขัดแย้งรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ไตรมาสที่ 1/2560 เกิดเหตุการณ์ความรุนแรงในรอบสามเดือนแรกของปี 2560 มีจำนวนทั้งสิ้น 136 เหตุการณ์ มีผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตรวมทั้งสิ้น 131 คน ในจำนวนนี้มีผู้เสียชีวิตจำนวน 70 ราย และผู้บาดเจ็บจำนวน 61 คน มีเหตุการณ์ที่ไม่สามารถระบุได้ถึง 82 เหตุการณ์ ซึ่งมีสัดส่วนมากที่สุด ในส่วนที่สามารถระบุได้มีเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการก่อความไม่สงบมากที่สุด จำนวน 26 ครั้ง รองลงมาที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมจำนวน 16 ครั้ง และยาเสพติดจำนวน 12 ครั้ง ตามลำดับ ประเด็นที่น่าพิจารณา คือ จำนวนเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมและยาเสพติด รวมทั้งเหตุการณ์ที่ไม่สามารถระบุสาเหตุได้ในเวลาที่เก็บข้อมูลนั้นมีสัดส่วนจำนวนมาก เป็นการบ่งชี้ถึงปัญหาและความสลับซับซ้อนของสถานการณ์ในพื้นที่ (คณะทำงานฐานข้อมูลเหตุการณ์ชายแดนใต้, 2560, น. 1-4) จากข้อมูลดังกล่าว อาจกล่าวได้ว่ายาเสพติดน่าจะเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาที่สลับซับซ้อน และส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีสาเหตุหลักมาจากขบวนการค้ายาเสพติดในพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์กับกลุ่มผู้มีอิทธิพลอื่น เช่น ค้าของหนีภาษี การพนัน ค้ามนุษย์ ฯลฯ คนกลุ่มนี้บางส่วนอาจจะเป็นแหล่งเงินทุนให้กับผู้ก่อความไม่สงบ ในขณะที่เดียวกันกลุ่มก่อเหตุความรุนแรงได้อาศัยผู้ที่ติดยาเสพติดเป็นคนลงมือก่อเหตุอีกกลุ่มหนึ่ง ซึ่งปรากฏข้อมูลเชิงลึกว่า กลุ่มก่อเหตุได้บิดเบือนหลักศาสนาให้ผู้ติดยาเชื่อว่า

ผู้ติดยาเสพติดเป็นผู้ทำผิดศาสนาอย่างร้ายแรง เป็นบาปที่ไม่อาจชำระหรือรับการอภัยโทษจากพระเจ้า นอกจากเข้าสู่การนิยัติน และการเป็นชะฮีด (ตายเพื่อศาสนา) เท่านั้น (กรมประชาสัมพันธ์, 2559)

บทสรุปและข้อเสนอแนะของผู้ศึกษา

ยาเสพติดถือว่าเป็นปัญหาด้านความมั่นคง ปลอดภัยปัญหาหนึ่งในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเมื่อพิจารณาถึงโครงสร้างหลักของปัญหายาเสพติด พบว่า มีอยู่ด้วยกัน 3 ประการ คือ 1) ปัญหาการลักลอบปลูกพืชเสพติด 2) ปัญหาการนำเข้ายาเสพติด และ 3) ปัญหาการค้าและแพร่ระบาดของยาเสพติด นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มผู้ค้าและกลุ่มผู้เสพยาเสพติดอาจมีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ด้วย

ที่ผ่านมาแม้ว่ารัฐบาลและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจะให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติด แต่ปัจจุบันปัญหาดังกล่าวยังคงมีแนวโน้มรุนแรงและมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น และมีส่วนเกี่ยวข้อง เชื่อมโยงให้มีการสร้างสถานการณ์ความรุนแรง โดยมีเป้าหมายให้เกิดความสูญเสียต่อเจ้าหน้าที่รัฐ พื้นที่ทางเศรษฐกิจ และความสงบสุขในชุมชนเมือง เพื่อไม่ให้เกิดการกระจายการพัฒนา ทั้งนี้ การแก้ไขปัญหายาเสพติดไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ หรือทั้งประเทศ จำเป็นที่จะต้องมีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ที่ชัดเจน มีกลไกในการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติให้เห็นผลเป็นรูปธรรม จริงจังและมีความต่อเนื่อง ที่สำคัญปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาเชิงโครงสร้าง มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมากมายทั้งทางด้านการป้องกันปราบปราม บำบัด จึงจำเป็นต้องมีการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานอย่างเป็นระบบเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหายา และขจัดยาเสพติดให้หมดสิ้นไปจากประเทศไทย

บรรณานุกรม

- กรมการปกครอง. (2559). ประกาศสำนักทะเบียนกลาง เรื่อง จำนวนราษฎรทั่วราชอาณาจักร ตามหลักฐานการทะเบียนราษฎร ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2559. สืบค้น 22 พฤศจิกายน 2560 จาก http://stat.bora.dopa.go.th/stat/pk/pk_59.pdf
- _____. (2560). บริการข้อมูลสถิติ ทำเนียบท้องที่. สืบค้น 22 พฤศจิกายน 2560 จาก <http://stat.bora.dopa.go.th/dload/fccaa.htm>
- กรมประชาสัมพันธ์. (2559). ยาเสพติด ภัยร้ายและภัยแทรกซ้อนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้. สืบค้น 8 ธันวาคม 2560 จาก http://region6.prd.go.th/ewt_news.php?nid=10836&filename=index
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2560). ข้อมูลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแยกรายจังหวัด. สืบค้น 28 ธันวาคม 2560 จาก <http://www.dla.go.th/work/abt/index.jsp>
- กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า. (2557). บทความประชาสัมพันธ์ยาเสพติด ไฟใต้ และภัยแทรกซ้อน. สืบค้น 16 พฤศจิกายน 2560 จาก <http://www.southpeace.go.th/th/บทความประชาสัมพันธ์ยาเสพติด ไฟใต้และภัยแทรกซ้อน>
- คณะทำงานฐานข้อมูลเหตุการณ์ชายแดนใต้. (2560). สถานการณ์ความขัดแย้งรุนแรงในชายแดนใต้. สืบค้น 14 พฤศจิกายน 2560 จาก http://www.deepsouthwatch.org/sites/default/files/dsid_update_2017_q1_final.pdf
- นันทชนก วงษ์สมุทร. (28 พฤษภาคม 2560). ยาเสพติด: อีกภัยร้ายของคนปลายด้ามขวาน. *บีบีซีไทย*. สืบค้น 8 ธันวาคม 2560 จาก <http://www.bbc.com/thai/thailand-40075113>
- วจิรา ชุตติคุณพงศ์. (2553). โครงการมัสยิดसानใจ ป้องกันภัยยาเสพติด. กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ภาค 4 ส่วนหน้า. ศูนย์ประชาสัมพันธ์. สืบค้น 14 พฤศจิกายน 2560 จาก http://www.southpeace.go.th/column/column_531221.htm
- สถานการณ์ยาเสพติดชายแดนใต้ย่ำแย่ ทหารเกณฑ์ฉีมีม่วง 30% (3 มิถุนายน 2560). *กรุงเทพธุรกิจ*. สืบค้น 14 พฤศจิกายน 2560 จาก <http://www.bangkokbiznews.com/news/detail/757851>
- สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภาค 9. (2560). สถานการณ์ยาเสพติดในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง ห้วงตุลาคม 2559-มีนาคม 2560. สืบค้น 28 พฤศจิกายน 2560 จาก <https://www.oncb.go.th/สถานการณ์ยาเสพติดในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่างห้วงตุลาคม 2559-มีนาคม 2560>
- สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน. (ม.ป.ป). แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน 4 ปี (พ.ศ. 2561-2564). สืบค้น 8 ธันวาคม 2560 จาก http://www.osmsouthborder.go.th/news_develop
- มูฮัมหมัดฟาห์มี ตาเละ. (2559). วันรวมพลังคนทำงานยาเสพติดในสามจังหวัดชายแดนใต้. สืบค้น 7 ธันวาคม 2560. จาก <http://medipe2.psu.ac.th/tsan/?p=159>